

PROF. NADZW. DR HAB. KRZYSZTOF J. SZMIDT
KATEDRA BADAŃ EDUKACYJNYCH UŁ
ZAKŁAD PEDAGOGIKI TWÓRCZOŚCI

Kreatywny pedagog nauczycielem twórczości

Problem wyjściowy

- Kim jest i jaki jest kreatywny pedagog, uczący twórczości?
- Jakże sam posiada zdolności, uzdolnienia, właściwości?
- Jacy byli najlepsi nauczyciele najbardziej twórczych wychowanków?

Na przykład: Jaka była i co robiła w szczególności Nadia Boulanger (1887-1979) – najsłynniejsza nauczycielka kompozytorów w XX wieku?

Jej uczniowie (ok. 1200 osób):

- A. Copland
- P. Glass
- A. Piazzola
- D. Barenboim
- J. Eliot Gardiner
- G. Bacewicz
- W. Kilar
- A. Wit

Próba odpowiedzi

Twórczy NAUCZYCIEL twórczego UCZNIA

Duży zasób wiedzy rzeczowej z nauczanej dziedziny

- **wiedza deklaratywna** – Wiem, że ...
- **wiedza proceduralna** – Wiem, jak ...

**Zdolności
diagnostyczne**

**Zdolności
do stymulowania
i podtrzymywania
rozwoju ucznia
twórczego**

**Zdolność do
wspierania,
pomocy w
pokonywaniu
barier i
krystalizacji
zdolności ucznia**

Po pierwsze, zdolności diagnostyczne

- Twórczy nauczyciel potrafi rozpoznać rodzaj i poziom uzdolnień ucznia. Dokonuje tego **wcześniej** i **trafniej** niż inni.
- Oznacza to, że jest **czujny**, spostrzegawczy, wrażliwy na ucznia zdolnego – widzi więcej i głębiej niż inni, nawet rodzice.
- Zna podstawowe techniki identyfikacji zdolności i umie je stosować.

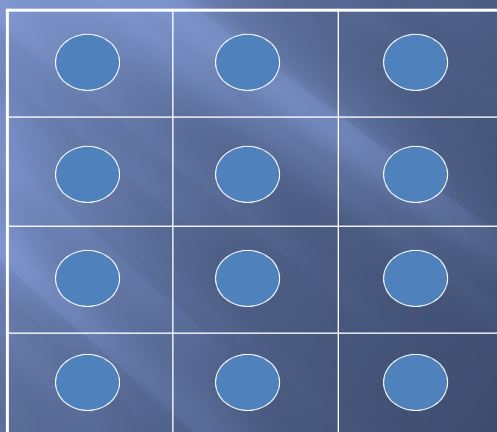

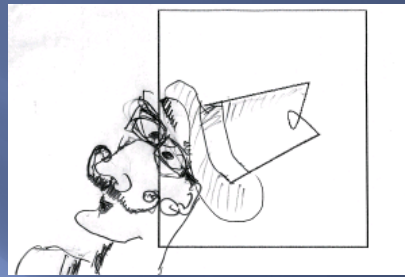
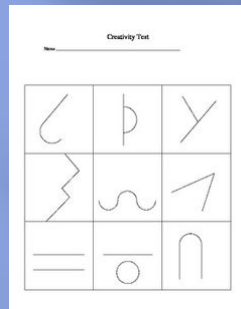
Warunek:

Ma szeroką i pogłębioną wiedzę o twórczości i naturze uzdolnień w danej dziedzinie.

Na przykład taki test

- ▣ Masz dwanaście pól z kółkami. W każdym z nich wykonaj dowolny rysunek, traktując podaną figurę jako początek rysunku.

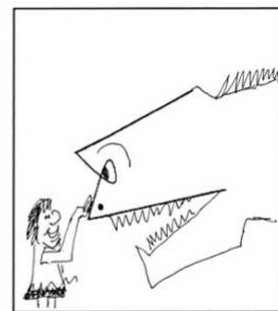

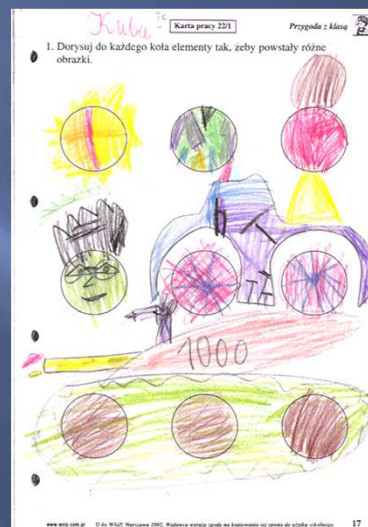
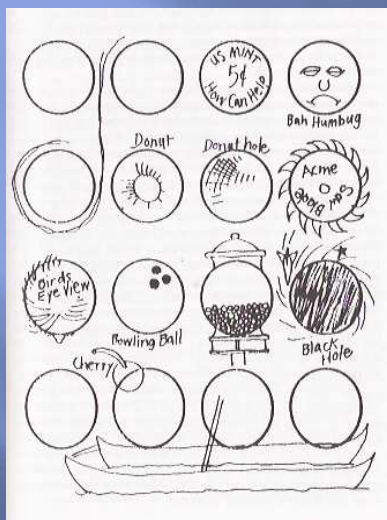
Wyniki

BALANCING ACT

NEW FRIEND

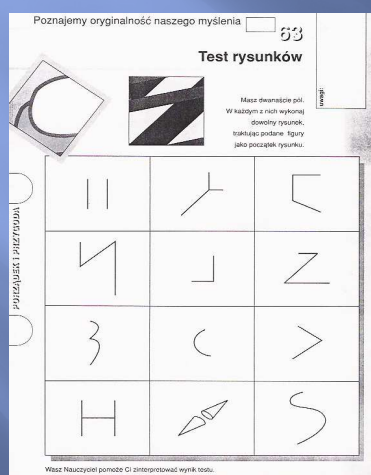
Tymczasem badania pokazują, iż:

1. Nauczyciele szkół polskich rzadko interesują się zdolnościami i uzdolnieniami uczniów, poza zdolnościami poznawczymi (akademickimi).
2. Mają nikłą wiedzę o naturze zdolności, ich rodzajach i rozwoju.
3. Nie prowadzą w sposób świadomy i systematyczny identyfikacji zdolności uczniów.
4. Nie znają wielu podstawowych narzędzi diagnozowania zdolności i twórczości uczniów.

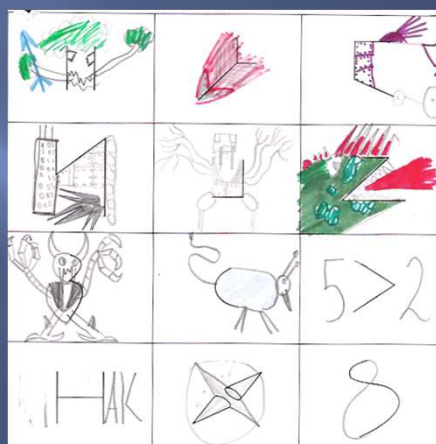

Państwowa Ogólnokształcąca Szkoła Artystyczna w Zakopanem
„Poskromienie złoŹnicy” w wykonaniu uczniów gimnazjum na deskach Teatru Witkacego.

Na przykład ...

Test K. Franck

Kuba T.,
klasa VI

Wnioski z badań empirycznych

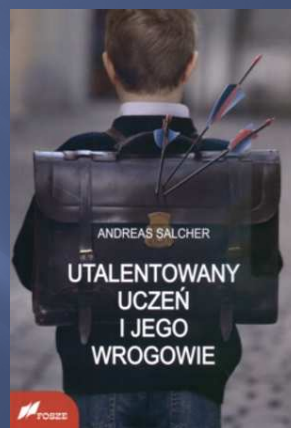
- Nauczycieli bardziej zajmują **diagnozy negatywne**, niż pozytywne. Jeśli prowadzą jakąkolwiek diagnozę, to prawie wyłącznie wtedy, gdy uczeń sprawia trudności wychowawcze (Giza, 2006).
- Z badań wynika, iż spośród wielu uzdolnień u swoich uczniów nauczyciele potrafią wskazać sześć rodzajów: sportowe, techniczne, plastyczne, muzyczne, matematyczne i literacko-językowe (tamże, s. 84).
- O zdolnościach przedsiębiorczych w ogóle się nie mówi.

Warsztaty twórcze
w POŚA

Andreas Salcher (2009, s. 50)

Mama pewnego szczególnie uzdolnionego ucznia klasy I, która chciała dowiedzieć się, jak sobie radzić z tym, że uczy on się wszystkiego szybciej i lepiej niż jego koledzy, została przez nauczycielkę całkiem poważnie poinformowana: „Proszę się nie martwić, najpóźniej do trzeciej klasy wszystko się wyrówna”.

Część winy leży po stronie środowiska akademickiego

- Nie stworzono powszechnie uznanych testów uzdolnień.
- Te, które skonstruowano, mają wiele wad i są nietrafne oraz mało predyktywne.
- Przecenia się wartość testów zdolności, a nie docenia wartości obserwacji i oceny autentycznej.
- Identyfikacja zdolności uczniów jest procesem długotrwałym i zbyt pracochłonnym.
- Słabo się rozwija w Polsce wiedza naukowa z zakresu psychologii i pedagogiki zdolności, będąca podstawą diagnozy i programów wsparcia.

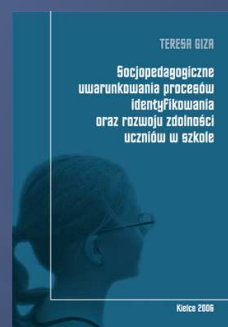

Uczniowie POSA w Zakopanem

To prawie wszystko

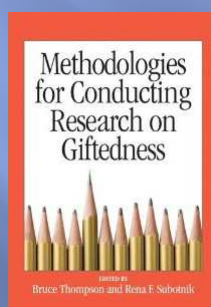

Najnowsze

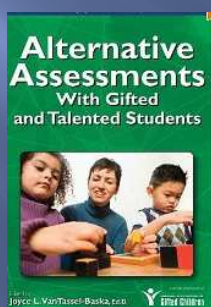

A tymczasem na przykład w USA ...

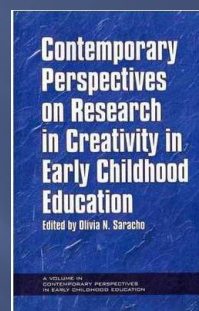
Ponad 3,500 tys. publikacji książkowych z zakresu zdolności i edukacji uczniów zdolnych, wydanych w ciągu ostatnich 5 lat

Podejście
psychometryczne

Podejście jakościowe –
„alternatywne”, mieszane

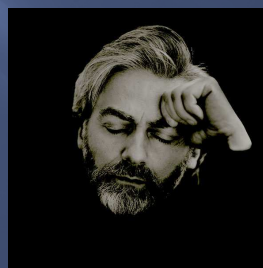

Po drugie, kreatywny
nauczyciel ma zdolności
w stymulowaniu i
podtrzymywaniu rozwoju
ucznia twórczego

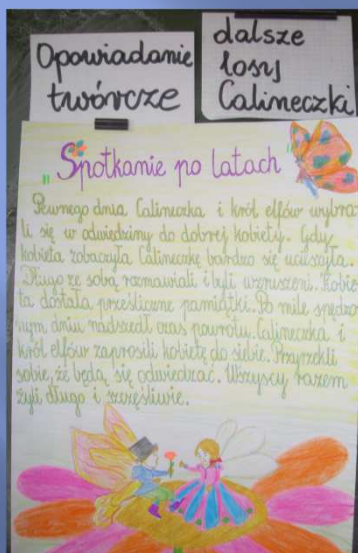
- Twórczy nauczyciel potrafi w sposób **ciągły i wytrwale** pobudzać swego ucznia do rozwoju zdolności.
- Stawia przed nim zadania będące twórczymi wyzwaniami: nie za trudne (lęk) i nie za łatwe (nuda) – **pogłębione ćwiczenia.**

Andrzej Jasiński (pedagog) i jego
uczeń - Krystian Zimmerman

Cechy pogłębionych ćwiczeń (Szmidt, 2014)

1. zaplanowane specjalnie w celu **zwiększenia biegłości** w określonej dziedzinie aktywności,

ARE YOU ENGAGING IN DELIBERATE PRACTICE?

YES	NO
1. Practicing your skill	1. Mindless repetition
2. Constantly striving for improvement	2. Watching an expert perform
3. Monitoring your performance	3. Teaching other people
4. Evaluating your success	4. Only doing the things you are already good at
5. Working on the aspects you're not good at	5. Staying in your comfort zone

Cechy pogłębionych ćwiczeń (Szmidt, 2014)

2. wykonywane najczęściej **pod kierunkiem nauczyciela (trenera)**, który w danej dziedzinie jest ekspertem lub **mistrzem**,

Cechy pogłębionych ćwiczeń (Szmidt, 2014)

3. ćwiczenia są **ustruktrowane**, wielokrotnie powtarzane w celu zdobycia większej wprawy,
 4. stale monitorowane i nadzorowane przez nauczyciela (trenera), udzielającego uczniowi **ciągłej informacji zwrotnej** o poziomie wykonania,
 5. **systematycznie korygowane** na podstawie osiągniętych wyników,

Anna Werblińska

Cechy pogłębionych ćwiczeń (Szmidt, 2014)

6. celowo **przekraczają** osiągnięty dotychczas poziom sprawności ucznia, lecz nie w sposób radykalny („poza nudą i lękiem”),

7. ze swej natury nie są przyjemne, bo są trudne.

Ćwiczenia czyniące mistrza

Giuseppe Cuccarini i jego podopieczne z „Chemika” Police

Wniosek

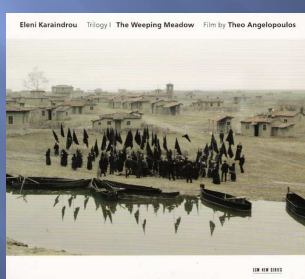
II Międzyszkolny Festiwal
Twórczości – SP nr 11 w Płocku

Autentyczne sukcesy twórcze rodzą się dzięki **wielkiemu, wieloletniemu wysiłkowi i żmudnej pracy** nad nowymi umiejętnościami **pod okiem wymagającego nauczyciela**. I nie jest to zawsze przyjemne.

- Widzi w uczniu człowieka, a nie robota.
- Nie traktuje ucznia zdolnego jako „odskoczni” dla własnej kariery.

Manfred Eicher – szef
wytwórni ECM

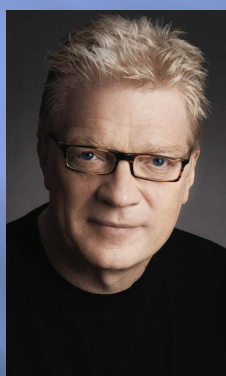

Eleni Karaindrou – grecka
kompozytorka muzyki
filmowej

Twórczy nauczyciel mentorem ...

Sir Ken Robinson:

„Mentorzy prowadzą nas do tego, byśmy uwierzyli, że możemy osiągnąć coś, co przed tym, jak ich poznaliśmy wydawało nam się nieprawdopodobne albo niemożliwe. Nie pozwalają nam zbyt długo poddawać się zwątpieniu albo myślom, że nasze marzenia są dla nas za duże. Są obok, by przypominać nam o umiejętnościach, jakie już posiadamy i o tym, co możemy osiągnąć, jeśli nadal będziemy ciężko pracować” (s. 154)

Warunek: realizowanie reguły 10 tysięcy godzin

Reguła ta mówi, iż dojście do wybitnego poziomu rozwoju zdolność i wielkiej wprawy w jakiegokolwiek dziedzinie twórczości, wymaga ok. **10 tysięcy godzin ćwiczeń.**

Oznacza to, że:

- 1) Trzeba uprawiać daną dziedzinę 3 godziny dziennie przez co najmniej 10 lat lub
- 2) 20 godzin tygodniowo przez 10 lat.

Wzór na twórczość dojrzałą i wybitną, przynoszącą też wielkie dochody:

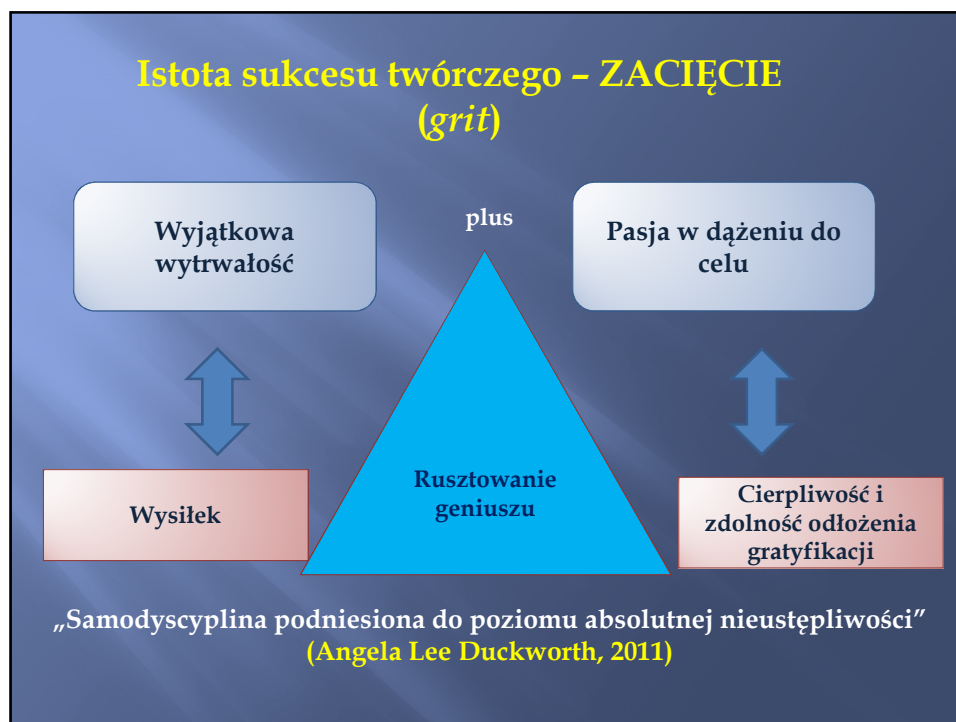
3 godziny
dziennie

razy

10 lat

=

Wybitne
osiągnięcia

Tymczasem ...

Kto ich zna? Jak się promuje ich twórczość?

Oktavia Kawęcka – flecistka i wokalistka

„Najnowsza płyta Octavii na razie jest dostępna tylko w pociągu Euro Night Jan Kiepura”

Adam Baldych – skrzypek jazzowy

OCTAVIA
ORCHESTRA
Niesum dorma

Adam Baldych & The Baltic Gang
Imaginary Room
Jacob Karlsson
Lars Danielsson
Morten Lund
Verneri Pohjola
Marius Neset

A jak promuje się ich twórczość?

Po trzecie, zdolność do pomocy w krystalizacji zdolności ucznia

- Twórczy nauczyciel potrafi umiejętnie aranżować uczniowi doświadczenia mające charakter znaczących przeżyć, które wpływają na kierunek rozwoju jego zdolności (ćwiczenia, próby, podróże, warsztaty itp.).
- Dzięki tym doświadczeniom **krystalizują się** zdolności i sposoby ich rozwijania.

Gil Evans
- mentor

Maria
Schneider
- jego
uczenica

Doświadczenie krystalizujące jako znaczące spotkanie

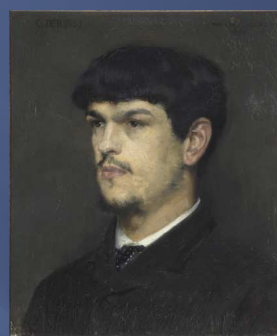
Doświadczenie krystalizujące (*Crystallizing experience*) jest definiowane przez J. Waltersa i H. Gardnera (1986, s. 1) jako takie doświadczenie,

„które angażuje w znaczące i niezapomniane spotkanie osoby o niezwykłym talencie lub potencjalnych zdolnościach z tworzywem danego pola, w którym talent ten może się ujawnić”.

Doświadczenie krystalizujące – cechy charakterystyczne

• Jest to niezwykle „spotkanie” twórcy, będącego na ogół w wieku dorastania, z przedstawicielami danej dziedziny twórczości, które staje się przełomowe w jego dalszym życiu.

Claude Debussy (1862-1918)
Kiedy usłyszał transkrypcję fortepianową opery Wagnera „Tannhauser” był tak poruszony, że postanowił przepisać całą jej wersję na fortepian.

Doświadczenie krystalizujące – cechy charakterystyczne

- W przypadku dzieci szczególnie utalentowanych odkrycia własnych predyspozycji twórczych zdarzają się często „niejako same z siebie” właśnie przez doświadczenia krystalizujące.
- **Doświadczenie krystalizujące wstępne** (*initial*) ujawnia się we wczesnych okresach rozwojowych i wymaga opieki i wsparcia ze strony nauczyciela, w przeciwny wypadku – zdolności wędną.

Ważny wniosek pedagogiczny

Dobrze rozumiane wychowanie to **pomoc** **każdemu** **dziecku** w **znalezieniu** **swojego** **powołania** poprzez takie właśnie znaczące doświadczenia **krystalizujące**.

Laboratorium Treningu Twórczości PSK
w Poznaniu – 2009 r.

Warunek: nauczyciel musi wiedzieć, jak i kiedy animować doświadczenia krystalizujące, żeby nie były dla ucznia zbyt wczesne lub mało znaczące.

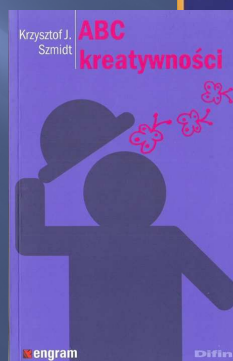
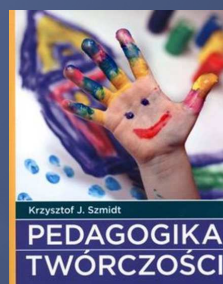
Wniosek pedagogiczny 2

Zdolni nauczyciele kreatywnego ucznia to mentorzy i „odzwierciadla” (*gate keeper*) – „zajmują wyjątkowe i osobiste miejsce w naszym życiu (...), otwierają dla nas drzwi i pośrednio włączają się w naszą podróż. Pokazują nam kolejne kroki i zachęcają, byśmy je podjęli” (Robinson, 2012, s. 158).

Jak wielu z nas pełni taką rolę w życiu swoich uczniów?

Poważny dylemat

Czy ja sam, autor różnych książek o tym, jak rozpoznawać i rozwijać zdolności twórcze, jestem mentorem zdolności mojego syna – Filipa? Czy byłem zdolnym rodzicem-pedagogiem dla własnego dziecka?

Czy jestem mentorem zdolności mojego syna – Filipa?

Fot. Filip Szmidt

Fot. Filip Szmidt - Rodos

Fot. Filip Szmidt

Fot. Filip Szmidt

Fot. Filip Szmidt

Fot. Filip Szmidt

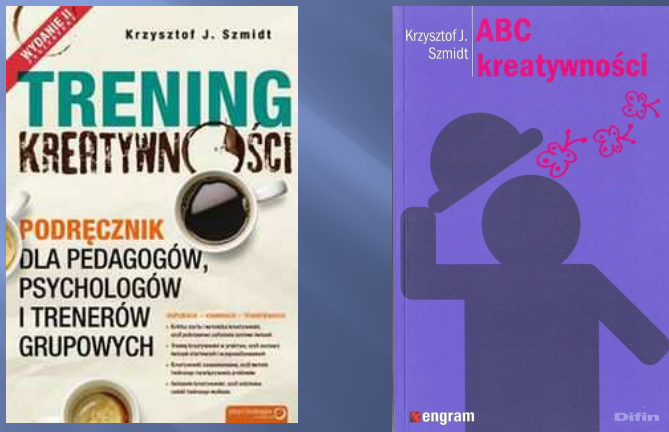

Fot. Filip Szmidt

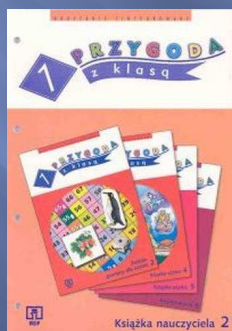
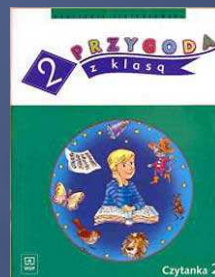
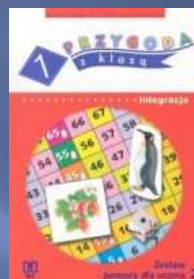
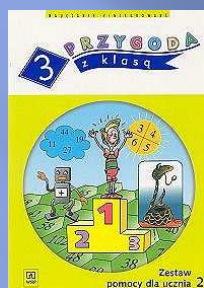
Kto był Jej mentorem i „odźwiernym”?

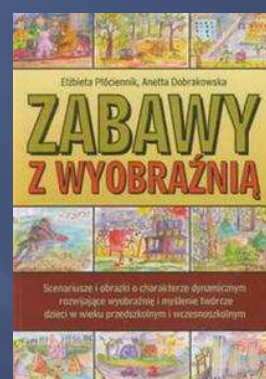
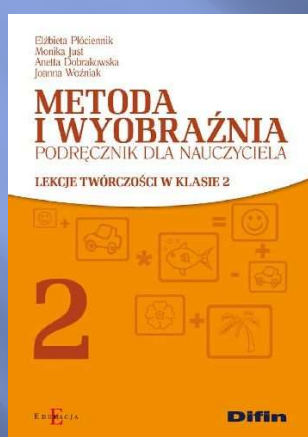
Inspiracje

Inspiracje

Programy nauczania twórczości

Ośrodek
Twórczej
Edukacji
„Kangur” w
Krakowie

<http://www.myslanki.pl/>

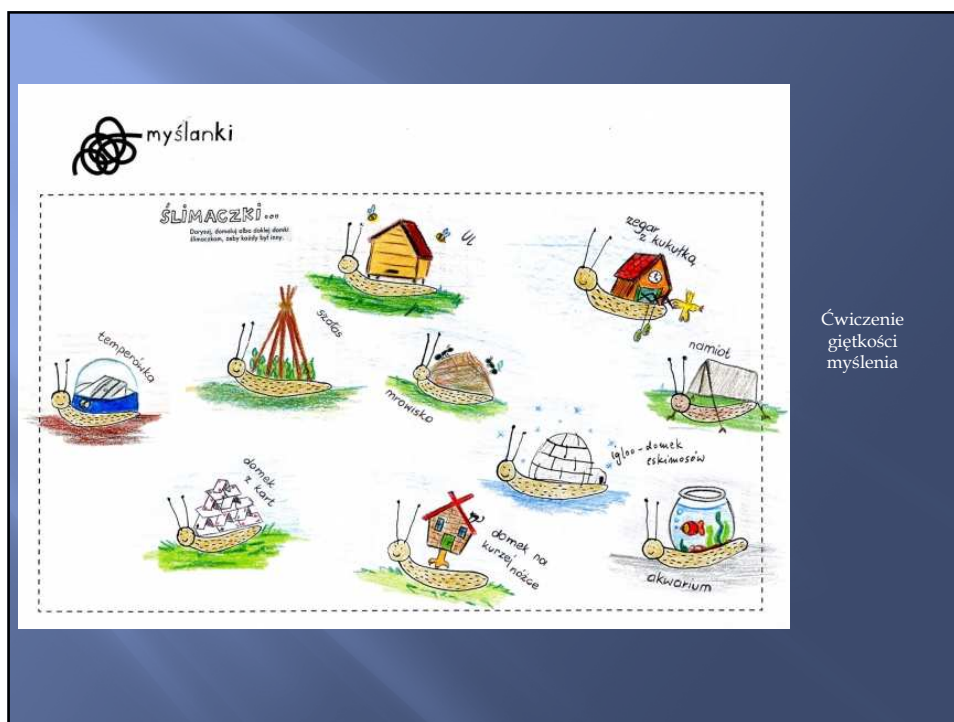

myślanki

www.myslanki.pl

ZOO Z PRZEDMIOTÓW

Ćwiczenie
zdolności
przekształcania

Czy to są zdolni nauczyciele?

- *Uczeń robi swoje.*
- *Klasa III śpiewa dominantę septymową na lekcji chemii.*
- *Błazej przepowiada przyszłość na lekcji historii.*
- *Uczeń je kanapkę na oczach głodnego nauczyciela.*
- *Mimo ciągłych uwag uczeń nadal żywy.*

Dziękuję za uwagę!